

A jóga magyarországi története a 20. század közepéig

ELTE Pedagogiai és Pszichológiai Kar, Neveléstudományi Doktori Iskola,
Neveléstörténeti alprogram, vezető: Prof. Dr. Németh András

Szvámi Vivékánanda (1863-1902) a Világvallások Parlamentjén (Chicago, 1893) tartott nagyhatású beszédétől számíthatjuk azt, hogy a Nyugat érdeklődéssel fordul India felé és mélyebb megértéssel kezdi tanulmányozni a hinduizmust, a védánta filozófiát és a jóga tanítását.

Vivékánanda a szentként tisztelt jogi, Sri Rámakrisna tanítványa volt; a jóga ágazatairól írott könyveinek hatása rövidesen Magyarországon is jelentőssé vált.

Több forrás szerint az **első indiai jogik** (B. Latap és G. Krisna orvostanhallgatók) 1896-ban, akik a millenniumi ünnepek alkalmából érkeztek hazánkba, rendkívüli képességeikkel lenyűgözték a közönségüket.

Umráó Szvingh Sher-Gil (1970-1954), Gottesmann Mária-Antónia (Baktay Ervin nővére) és újszülött gyermekük, Amrita Sher-Gil (Budapest, 1913).

India üzenete regénybeillő módon érkezett Magyarországra. A magyar operanékesnő és a dúsgazdag szikh főnemes szerelmének, majd házasságának gyümölcse Budapesten látta meg a napvilágot. Az I. világháború miatt a család 1920-ig országunkban is maradt. (Amrita után második gyermekük, Indira is itt született.)

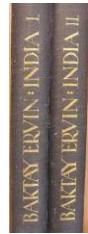
Umráó Sher-Gil lehetett az első, aki hazánkban jogát kezdett tanítani. Az itt töltött évek alatt sokan megfordultak nála, a művészvilág hírességei közül.

Umráó Sher-Gil rendkívüli műveltségű személy volt, számos tudományban szerzett jártasságot, öt nyelven beszélt és őt tekintik az indiai fotográfia megújítójának. Leányát, a rövid életű Amritát, a 20. századi indiai festészet egyik legtehetségesebb alkotójaként tartják számon („India Frida Kahlo-ja”).

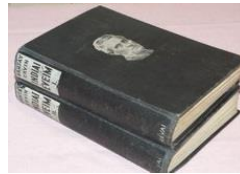
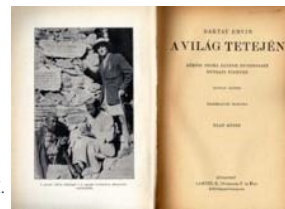
Baktay Ervin (1890-1963) festőművész, művészet-történész, orientalista, asztrológusíró; buddhista.

A magyarországi évek alatt mély barátság szövődött Baktay Ervin és sógora, Umráó Sher-Gil között, aki szanszkrit nyelvre tanította és bevezette őt India csodálatos világába. Baktay jelentős és ismert orientalistává vált; hosszabb utat tett Indiában (1926-1929).

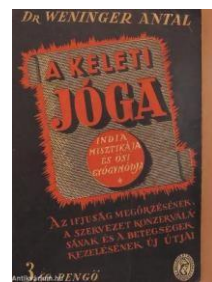
Útja során felkereste Kőrösi Csoma Sándor tartózkodási helyeit is. Nagy számú könyvet publikált az indiai kultúráról, már az 1920-as évek elejétől.

Baktay Ervin három könyve a korszakból:
• A világ tetején (Kőrösi Cs. S. nyomában Indiában és Tibetben);
• India I-II.;
• Indiai éveim I-II. (1930-1939)

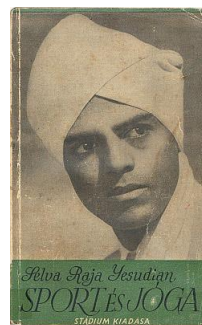

A jóga iránti érdeklődés hatalmasat növelt Yesudian 1937-es megjelése és fellépése után. A következő években (1939-1942) három nagyszerű könyv is megjelenik a jogáról, Weninger, Yesudian és Baktay művei. Külön említjük Kacsvinszky kiemelkedő háromkötetes művét.

Dr. Weninger Antal (1902-1993) orvos és szakíró. Ő írta az első magyar jogakönyvet, mely Baktay Ervin előszavával jelent meg 1939-ben. A szerző egyébként mutatja be a légzés-szabályozást, a test jogját és a szellem felszabadítását; mindezek jótékony élettani és lélektani hatásait.

Selvarajan Yesudian (1916-1998) jogatanító és szakíró. A Sport és jóga (1941) kultikus mű lett, amelyhez azóta is generációk fordulnak. Titka: Yesudian hitelessége és a személyisége. A jóga-légzés jelentőségét senki nem írja le jobban. Mindössze 16 ásanát ad meg (mutat be). Az olvasó elhísi: ő is elkezdheti a jogát! – A könyv későbbi bővített kiadása igazán világsiker lett.

Yesudian találkozása Haich Erzsébettel meghatározónak bizonyult. A keresztény és hindu bölcseletet jól ismerő zongora- és szobrászművésznővel közösen nyitották meg jógaiskolájukat. Haich E. a spirituálisitást adta hozzá: a csakrák elmélete; az öntudat építő hatalma; javítsuk sorsunkat!

Baktay E. „A diadalmal jóga” c. könyvében magas szinten ismerteti a rádza jóga filozófiáját (szánhja, védánta, jóga). A könyv tartalmazza Patandzsali „Jóga-szútrát” fordítását és kommentárjait.

Kacsvinszky József (1904-1963) A rádza jóga mestere, szakíró. Már fiatalon jelentős általános műveltséggel, a keleti tanítások terén különleges jártassággal rendelkezett. A húszas években előadásokat tartott.

Haich Erzsébet (1897-1994) spirituális tanító és szakíró, Yesudiannal. (Későbbi felvétel; valószínűleg Svájc, Zürich.)

Fő műve, a háromkötetes **Kelet világgossága** (1942-1943) a hazai jogáirodalom kiemelkedő alkotása. Kacsvinszky Józsefnek számos követője és több tanítványa volt.

„A Kelet Világgosságot többször, sokszor el kell olvasni, majd pedig szinte folyamatosan olvasni kell egy egész életen át ...” (László András filozófus)

Források:

- Németh András: Életreform-törekvések az Osztrák-Magyar Monarchiában és hatásuk a korabeli művészeti, művelődési és pedagógiai reformokra. In: Az Aranykor és társadalma, a művészetek. A Műcsarnok kiadványsorozata 03, Budapest, 2017.
- Földiné Irtl Melinda és Komár Lajos: Az indo-tibeti hatások és a két világháború közötti magyar életreform. In: Németh A., Vincze B. (szerk.): Továbbélő utópiák - magyar életreform-törekvések és nemzetközi recepciók hatások. Gondolat, Bp, 2017.
- Földiné Irtl Melinda és Komár Lajos (2018): A jóga magyarországi története a II. világháborúig. (megjelenés előtt) 2018.
- Veszprémi Kriszta: A jóga magyarországi története. In: Veszprémi Krisztina (szerk.): Jóga – India világa 2. Ursus Libris, Budapest, 2017. (108-117. o.)

Készítették:

Földiné Irtl Melinda, Komár Lajos, Fekete István Gábor (melinda.irtl@gmail.com, komar.lajos@tkbf.hu, fekete.istvan@inf.elte.hu) (2018).